

Є. М. Хайдер,

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

НЕВЛАСНЕ-ПРЯМА МОВА ЯК ІДІОСТИЛЬОВА ТЕКСТОТВОРЧА СТРАТЕГІЯ Г. ГЕССЕ В СВІТЛІ ТРАНСЛАТОЛОГІЇ

Стаття присвячена вивченню ідіостилевих особливостей німецького письменника Г. Гессе у світлі перекладознавчих сучасних студій. Однією з визначних текстотворчих стратегій автора виявлено форми невласне-прямої мови, які є ідіостилевою характерною рисою. Відтворення їх у цільовій мові повинно спиратися на комплекс дій, передбачених перекладацькими стратегіями, серед яких важливими є фаза передперекладацького аналізу й застосування методик всебічного лінгво- й літературознавчого аналітичного вивчення твору художньої літератури.

Автор статті звертається до питань проблеми художнього перекладу й висвітлення її у вітчизняному й зарубіжному транслатологічному науковому досвіді. Для перекладацької практики надзвичайно важливими є чинники текстотворчої авторської концепції (у лексико-семантичному й синтаксичному аспектах зокрема), які вимагають експресивної та імпресивної еквівалентності.

Ключові слова: ідіостиль, текстотворча стратегія, транслатологічна стратегія, невласне-пряма мова.

НЕСОБСТВЕННО-ПРЯМАЯ РЕЧЬ КАК ИДИОСТИЛЕВАЯ ТЕКСТОБРАЗУЮЩАЯ СТРАТЕГИЯ Г. ГЕССЕ В СВЕТЕ ТРАНСЛАТОЛОГИИ

Статья посвящена изучению идиостилевых особенностей немецкого писателя Г. Гессе в свете современных транслатологических исследований. Одной из текстообразующих стратегий автора выявлены формы несобственно-прямой речи, которые являются идиостилевой характерной чертой. Воспроизведение их в целевом языке должно опираться на комплекс действий, предусмотренных переводческими стратегиями, среди которых важны фаза передпереводческого анализа и применения методик всестороннего лингво- и литературоведческого аналитического изучения произведения художественной литературы.

Автор статьи обращается к вопросам проблемы художественного перевода и освещения ее в отечественном и зарубежном транслатологическом научном опыте. Для переводческой практики чрезвычайно важны факторы текстообразующей авторской концепции (в лексико-семантическом и синтаксическом аспектах в частности), которые требуют экспрессивной и импресивной эквивалентности.

Ключевые слова: идиостиль, текстообразующая стратегия, транслатологическая стратегия, несобственно-пряма речь.

QUASI-DIRECT SPEECH AS IDIOSTYLICAL TEXT-CONSTITUTING STRATEGY OF H. HESSE IN RELATION OF TRANSLATOLOGY

The article is devoted to the study of German writer H. Hesse idiostyle features in relation of modern translational researches. One of the main text-constituting strategies of the author are the quasi-direct speech forms, they also are the idiostyle features. Their reproduction in the target language should be based on a package of measures provided by the translational strategies. Such important phase as foretranslational analysis and practicing of the comprehensive techniques of linguo- and literary analytical study of fictional literatures works are among them. The author of the article refers to the issues and problems of the literary translation and interpretation in the native and foreign translational scientific experience. The factors of the text constituting conception (in lexical-semantic and syntactic aspects in particular) that require expressive and impressive equivalence are critical for the translational practical aspects.

Keywords: idiostyle, text-constituting strategy, translational strategy, quasi-direct speech.

Однією з найбільш активно еволюціонуючих тенденцій розвитку сучасного перекладознавства, зокрема у сфері художнього перекладу, є вивчення художньо-стильових та жанрових властивостей перекладного тексту у зарубіжних та вітчизняних дослідженнях (Л. Алексєєва, Е. Бальцежан, С. Бараньчак, В. Коллер, В. Комісаров, М. Лановик; С. Радчук; М. Кшиштофяк; П. Франк та ін.). **Теоретичну основу** дослідження склали праці з теоретичної поетики (Р. Барт, М. М. Бахтін, Н. С. Болотнова, І. Гальперін, В. В. Виноградов, Ю. В. Казарін, В. Р. Шмід, О. Якобсон та ін.), а також когнітивні й психосеміотичні теорії перекладу (Л. М. Алексєєва, Ю. А. Сорокін, А. Леґежинська, О. І. Москальська, В. А. Кухаренко, Е. Я. Кусько та ін.). Ідіостиль Г. Гессе зазвичай вивчається переважно в площині літературознавства, а в транслатологічних студіях твори письменника з'являються рідко. Особливо мало уваги приділялося текстотворчим стратегіям, зокрема використанню форм невласне-прямої мови. Саме цей чинник визначає **актуальність** нашої розвідки, яка становить частину ширшого дисертаційного дослідження. **Метою** є з'ясування специфіки форм невласне-прямої мови оригінального твору/творів, для подальшої їхньої трансляції до приймаючої мови. **Об'єктом дослідження** є ідіостиль Г. Гессе, а **предметом** – особливості відтворення основних складових ідіостилу письменника мовами перекладу. **Матеріалом** дослідження слугують три романи Г. Гессе «Паломництво на Схід», «Сіддхартха», «Гра в бісер» та їхні переклади українською та російською мовами. Твори перекладені С. Аверінцевим (Паломничество в страну Востока, 1984), С. Аптом (Игра в бисер, 1984), Б. Прозоровською (Сиддхартха, 1924), Д. Каравкіною та В. С. Розановим (Игра в бисер, 1969 г.) О. П. Логвиненком (Сиддхартха, 1981), Є. Поповичем (Гра в бісер, 1978).

Відтворення філософського, сповідального модусу нарації, як найбільш характерної риси ідіостилу письменника є першочерговим завданням для перекладача. Шлях до вдалого відтворення цієї риси – **опанування специфічних функцій форм внутрішнього мовлення й невласне прямої мови**, що є характерним прийомом нарративних стратегій Г. Гессе, полягає **наукова новизна**, а також винесення для аналізу творів, що поєднані спільною «східною» тематикою.

Традиційний підхід розглядає форми внутрішнього мовлення, або невласне-пряму мову (далі – НПМ) як атрибут художньої літератури. Серед вчених, які присвятили свої роботи дослідженню НПМ, можна відзначити М. М. Бахтіна, Н. Хомського, Ш. Баллі, а також М. Фладернік, Р. Паскаля і Е. Бенфілд. Серед термінів, що позначають дане явище, зустрічаються «Free Indirect Discourse» (на даний момент найпоширеніший, найбільш близький до французького «Style Indirect Libre», запропонованому Ш. Баллі в 1912 р), «Represented speech and thought», «Third person point of view». Специфічною ознакою НПМ є «двоїстий голос» (термін «dual voice» був введений Р. Паскалем в 1977 р), через який читачеві не завжди ясно, хто є автором вислову: оповідач або ж персонаж. У цьому зв'язку при вивченні природи НПМ особливого значення набуває поняття точки зору, перспективи (що відбивається в одному з термінів, який позначає це явище: «third person point of view» в англійській мові – точка зору третьої особи). Спочатку термін «точка зору» було запозичено з образотворчого мистецтва, для якого поняття перспективи принципово важливе: будь-який предмет, у взаємодії з навколишнім

світом, обов'язково займає ту чи іншу позицію по відношенню до свого оточення. Зайнята позиція визначає доступний йому візуальний простір. При такому підході будь-яка точка зору є обмеженою, але обійтися без неї не є можливим: ще Ф. де Соссюр писав, що «точка зору створює самий об'єкт» >>> [8, с. 33]. За Е. Бенфілд, подібна метафора, що позначає суб'єктивність, переноситься на мову. Поняття точки зору стосовно мови є не граматичним, а прагматичним. У лінгвістиці апріорично прийнято вважати, що точка зору знаходиться «в авторі» висловлювання [13, с. 68]. Автор і реципієнт висловлювання також є обов'язковими атрибутами. Р. Барт писав, що в лінгвістичній комунікації «я» і «ти» припускають існування один одного; так само як і розповідь неможлива ані без оповідача, ані без читача [13, с. 68]. З формальної точки зору невласне-пряма мова визначається як один із способів передачі чужої мови, при якому деякі граматичні характеристики (часи, займенники, прислівники місця) оформляються як в непрямій мові, а лексичне наповнення – як у прямій: «Невласне-пряма мова – це уривок оповідного тексту, що передає слова, думки, почуття, сприйняття або тільки смислову позицію одного з зображуваних персонажів, причому передача тексту оповідача не маркується ані графічними знаками (або їх еквівалентами), ані вводними словами (або їх еквівалентами)» [11, с. 225]. Багато дослідників сходяться на думці, що оптимальний спосіб дати визначення НПМ міститься в порівнянні її з прямою і непрямими мовами [2; 5; 16]. Невласне-пряма мова зберігає, як і пряма мова, запитальний або окличний лад речення, а також лексичну наповнюваність: у ній дослівно відтворюється мова персонажа таким чином, якби вона реально звучала. У той же час НПМ має деякі характеристики непрямой мови: відбувається заміна форм теперішнього часу на форми минулого, можуть змінюватися займенникові форми, відсутні лапки. Багато дослідників виділяють два різновиди невласно-прямой мови: пряму мову (передає усне мовлення персонажа) і відображене внутрішнє мовлення (передає думки, не висловлені вголос). НПМ – відомий з античності стилістичний прийом, що набув поширення в європейській літературі з початку XIX ст. У XX ст. цей прийом стає одним із ключових прийомів письменників-модерністів: в першу чергу, Дж. Джойса та В. Вульф. Але цей прийом цілком характерний й для більшості творів Г. Гессе. Як зазначає в своїх дисертації Е. Кусько [2], використання форм НПМ як прийому в німецькій художній літературі сягає давньоверхньонімецького та середньовірного періодів, а з початком XX століття НПМ набуває певної автономності, перетворюється з форми художньо-стилістичного засобу драматизації нарративу, «психологічної мотивації» героїв на виважений художньо-літературний прийом, спосіб трансляції чужої мови й емоційного стану.

Отже, очевидно, що становлення в німецькій літературі невласно-прямой мови як мовно-стилістичного і художнього прийому та способу відтворення чужої мови пов'язане насамперед з національними художніми традиціями. До того ж в німецькомовній літературі XX століття, зокрема у творчій спадщині Германа Гессе, простежується еволюція функцій НПМ. Твори, які ми розглядаємо, зокрема «Сіддхартха», вирізняються побудованою особливим способом нарацією (бахтінівська поліфонія), в якій, окрім з голосу автора, присутні голоси людей з минулого (чи майбутнього), пізнаємо світ через призму їхнього сприйняття. Цей ефект досягається завдяки використанню німецьким письменником НПМ як текстотвірної стратегії. Цей ідіостильовий прийом слугує (стратегічно) побудові картини світу в подвійній перспективі: з одного боку, це об'єктивізована авторська оповідь, а з іншого – це зображення з погляду головного героя твору, його особисте сприйняття барв, звуків, природи й людей з навколишнього світу.

Модель оформлення НПМ, що склалася на початку XX ст. практично не відрізняється від сучасної, не включає її графічного маркування (наприклад, лапок); однак часові ознаки дієслова часто зберігаються в тому вигляді, в якому вони представлені в прямій мові (тобто тепер. час не замінюється на минулий). Також не завжди опускається мова автора, характерна для прямої мови (er sagte і т. п.). У подібних пограничних випадках часто лише модальне і лексичне наповнення висловлювання дозволяють визначити форму передачі мови як НПМ. За Г. Г. Ярмоленко, наприклад, саме ці два чинники історично виступають як визначальні для НПМ: «Невласне-пряма мова сформувалася шляхом переплетення авторського оповідання та діалогу, тобто шляхом проникнення в авторську оповідь окремих елементів мовлення героїв» [12, с. 310]. І. Р. Гальперін зазначав, що поява НПМ в її сьогоденському вигляді стала можливою завдяки тому, що в письмову мову почали проникати елементи розмовної, тобто те, що зараз називають маркерами усного мовлення або маркерами мови персонажа (знижена або експресивна лексика, граматичні відхилення від норми і т. д.) [14]. Стосовно художнього тексту, НПМ може протиставлятися більшій кількості форм вираження мовлення. Наприклад, А. Нюнніг наводить таблицю [15], порівнюючи формальні характеристики й функції прийомів передачі мови:

Приєм	Формальні ознаки	Ефект
Пряма мова	лапки; вводна авторська мова (необов'язково); переважання форм теп. часу	Точне відтворення мови
1. Внутрішній монолог (більш довгі партії прямої мови)	Персонаж говорить від першої особи; переважання форм теп. часу; синтаксичні правила дотримані частково	Може використовуватися для Передачі потоку свідомості персонажа; високий ступінь природності, безпосередності (immediacy).
2. Непряма мова (як усна, так і подумки)	Грамаатично оформлена як непряма мова	Може створювати відчуття дистанції; подача матеріалу через призму цитованого персонажа
3. Невласне-пряма мова (narrated monologue)	Про персонажа оповідач згадує в третій особі; переважання минулого часу; синтаксис не суворо формальний – можливі вигуки, еліптичні конструкції.	Оповідач подає матеріал в стилі персонажа: двоїтий голос (термін Р. Паскаля «dual voice») може створити ефект як безпосередності, так і іронії. Також можливе вживання для передачі потоку свідомості персонажа..

Для обраних для аналізу творів Г. Гессе найбільш характерні прийоми передачі внутрішньої мови (ВМ) 1-го та 2-го типів, збереження яких прослідковується в перекладних творах.

У словнику лінгвістичних термінів О.С. Ахманової ВМ визначається як «неозвучена, невербалізована, німа мова, звернена до її суб'єкту (до самого себе); процес, зворотний до утворення «зовнішньої», або власне мови...» [1, с. 386]. Для лінгвістів виходом у цій ситуації і одним з основних джерел вивчення внутрішньої мови можуть служити авторські щоденники, внутрішні монологи і діалоги героїв художнього твору, де мислення за допомогою ВМ вербально експлікована. Проте слід визнати, що в художньому тексті ВМ зазнає значної трансформації, оскільки, як цілком справедливо зазначає

В.А. Кухаренко, письменнику важливо не тільки ввести читача в чужий внутрішній світ, але зробити його зрозумілим для стороннього, на що ВМ по природі своїй не розрахована [3, с. 162]. Мислення і мова являють собою два нерозривно пов'язаних між собою процеси, а ВМ займає проміжне положення в цьому ланцюжку і є своєрідною сполучною ланкою. Необхідно зазначити, що вибір автором того чи іншого різновиду ВМ для зображення розумового процесу і внутрішнього світу героїв багато в чому обумовлений не тільки жанром твору, а й емоційним станом героя, його ставленням до подій. Прийнято вважати, що серед вживаних різновидів НПМ форми внутрішнього мовлення найбільш часто вживаний засіб передачі емоційного стану героя. На другому місці стоїть власне внутрішній монолог. Що ж стосується малих вкраплень внутрішньої мови, вони представлені в мінімальній кількості.

Найбільш обґрунтованою перекладацькою стратегією на сьогоднішній день є стратегія, скерована на максимальне збереження функцій тексту (насаперед комунікативної та естетико-креативної функцій), а отже перекладачеві слід пам'ятати про цільову аудиторію і про вибір засобів впливу на цю аудиторію, еквівалентних тексту-оригіналу. При роботі ж з художнім текстом перевагу слід віддавати збереженню імпресивної – формально-естетичної – еквівалентності. Семантико-структурна еквівалентність повинна бути максимальною, але вона поступається функціональній стороні перекладу, на думку Н. А. Фененко, яка особливо підкреслює комплексний характер перекладу. Н. А. Фененко розрізняє два основних види еквівалентності – експресивну і імпресивну [10]. Експресивна еквівалентність включає в себе денотативну, конотативну, жанрову і прагматичну еквівалентність. Імпресивна еквівалентність полягає в збереженні впливу на читача і являє собою формально-естетичну еквівалентність. Аналізовані нами тексти є художнім, і, отже, дуже важливу роль при їх трансляції відіграє стратегія на досягнення імпресивної еквівалентності. Відтак, враховуючи параметри імпресивної еквівалентності, при вивченні засобів, за допомогою яких досягається еквівалентність, ми звертаємо особливу увагу на формальну сторону перекладу. А це означає, що при передачі особливих елементів ідіостилію письменника слід дотримуватися максимального збереження їх зовнішнього – формального – ладу. У нашому випадку увага сконцентрована навколо особливості функціонування форм НПМ як текстотворчих ідіостильових параметрів творів Г.Гессе, які водночас є й структурно-композиційним елементом картини світу його романів та повістей.

У дослідженнях проблеми художнього перекладу лише деякі теоретики перекладу використовують поняття моделі світу, уявного світу, картини світу [Болотнова, Лотман, Кшиштофяк, Бараньчак и др.]. Розглядаючи твори Гессе «Сіддхартха», «Паломництво...» та «Гра в бісер», ми традиційно орієнтуємося на т.зв. узагальнену «картину Сходу», імпліцитно присутню в цих творах. При цьому ми обов'язково враховуємо увесь комплекс проблем культурно-філософського характеру, без якого неможливо зрозуміти авторський задум письменника. Художній твір слід розглядати як систему кодів. Ми дотримуємося точки зору сучасних дослідників і відносимо до числа основних кодів, які проявлені в художньому тексті, *нарративний код*. У цьому коді міститься нарративна перспектива твору, формується позиція оповідача, визначаються лексико-граматичні, синтаксичні та інші форми нарративу. Внутрішній світ героїв у творах Гессе представлено 2 способами: 1) непрямо – через дії або діалоги персонажів, з яких ми можемо здогадатися про їхні почуття (східна оповідна традиція). 2) Безпосередньо – через внутрішній монолог та інші форми внутрішнього мовлення (невласне-пряма мова), за допомогою яких автор описує не тільки почуття, а й роздуми персонажа (західна традиція). Невласне-пряма (НПМ) мова як стилістичний прийом і спосіб репродукції мови (фактичної або уявної) персонажа (персонажів або оповідача-персонажа) є невід'ємним компонентом ідіостилію Германа Гессе. Відтак, на особливу увагу заслуговує наратологічна концепція форм внутрішнього мовлення. Так, відомий науковець В. Шмід, досліджуючи специфіку текстів наратора та текстів персонажів як форм нарації в прозових творах світової художньої літератури, впроваджує низку термінологічних та категоріально-поняттєвих одиниць. Це, наприклад, такі поняття як дієгетичний таратор та недієгетичний таратор, пара фіктивний наратор-фіктивний читач, абстрактний/ідеальний читач [11, с. 83, с. 93–97]. Ці визначення наратора важливі для типологізації способів нарації та нараторів, а відтак й форм переказу авторської думки за допомогою ПМ чи НПМ у творах Г.Гессе, що аналізуються, зокрема особливого значення набуває така типологізація в романі «Гра в бісер».

Наступним важливим моментом типології В. Шміда є розмежування форм ПМ та НПМ на підтипи (різновиди): пряма мова й прямий внутрішній монолог, непряма мова-невласне пряма мова – вільна непряма мова, невласне авторська оповідь, а насамперед – інтерференція текстів наратора та персонажів [11, с. 82–83, 191, 207–217]. Ми апріорично приймаємо як вихідні ці визначення за Шмідом, з усім комплексом теоретико-літературних уваг, висловлених дослідником.

Розуміння лінгвістичної природи невласне-прямої мови та з'ясування мовних засобів, за допомогою яких вона утворюється, допоможе як на стадії передперекладацького аналізу, так і в подальшій порівняльній практиці. Науковці як найбільш вагомі, вирізняють синтаксичні особливості НПМ. На думку дослідників (К. Я. Кусько., О. Москальська, О. А. Сенічева, Г. Я. Солганік., Г. М. Чумаков, О. Ягода та ін.), синтаксична особливість невласне-прямої мови далі вимагає глибших досліджень. Серед численних думок, висловлених науковцями щодо цієї проблеми, найбільш усталеною є позиція К. Я. Кусько, яка вважає, що «констатувати наявність НПМ, виходячи з її певних синтаксичних властивостей, не тільки можна, а й важливо для розуміння її стилістичної дієвості» [2, с. 131–133]. Ідіостильове функціонування форм НПМ у творах Г. Гессе ґрунтується на її згаданих особливостях та граматичній специфіці: а) тенденція до вживання протиставлень в прономінальній системі «я – ти», «я – ми», що відображають процес самоаналізу й самовдосконалення, а також є ідіостильовим текстотворчим конструктом семантичної опозиції «двомірності» в текстах; б) переважання форм теперішнього часу в темпоральній системі; в) використання емоційно-експресивних слів. Найбільш характерними для невласне-прямої мови в романах Г. Гессе типами речень є складні розповідні речення та риторичні питання. Вони являють собою ідіостильову синтаксичну основу НПМ і становлять ефективний прийом психологізації нарративу, заглиблення у складний механізм інтелектуальних процесів та прихованих емоцій. Частіш за все вони властиві для НПМ внутрішнього типу.

Наприклад:

«Einen Menschen sah ich, dachte Siddhartha, einen einzigen, vor dem ich meine Augen niederschlagen musste».	«Я побачив людину, – міркував Сіддхартха, – єдину на світі людину, перед якою мусив опустити очі»	«Одного только человека видел я, – продолжал свои размышления Сиддхартха: – одного единственного, перед которым я должен был опустить глаза».
---	---	---

Формальні ознаки авторської непрямої мови збережено при перекладі, тому не втрачено інтенцію автора психологізувати оповідь за рахунок впровадження форм НПМ. За допомогою внутрішніх рефлексій та риторичних питань автор характеризує головного героя як людину задумливу, яка постійно шукає відповіді на питання буття:

Langsamer ging der Denkende dahin und fragte sich selbst: «Was nun ist es aber, das du aus Lehren und von Lehrern hattest lernen wollen, und was sie, die dich viel gelehrt haben, dich doch nicht lehren konnten?»	<i>Замислившись, Сіддхартха уповільнив ходу і спитав себе: «Однак що ж воно таке – те, чого ти хотів навчитись в учені та вчителів і чого вони, ті, хто тебе так багато вчив, усе ж не змогли тебе навчити?»</i>	<i>«И, еще более замедля свои шаги, погруженный в свои мысли Сиддхартха спрашивал себя: – Чему же, собственно, ты хотел научиться от учителей и из их учений, и чему именно, сколько тебя ни учили, они все-таки не сумели научить тебя?»</i>
---	--	---

Аналізуючи перекладні твори Г.Гессе, ми спостерігали при транслюванні тенденцію до збереження авторського стилю (принаймні, на рівні синтаксичному форм ВМ), особливістю якого є функціональна навантаженість варіантів НІМ як засобу психологізації оповіді й характеризації діючих осіб. Основною функцією дослідники вважають стилістичну функцію, а в нашому випадку – це додаткова функція виявлення ідіостилістичних рис авторського письма Гессе, зокрема особливість стилю письменника, що полягає у свідомому зіткненні планів автора/наратора й героя/героїв. Серед найважливіших функціональних рис виділяється три основні різновиди викладу: 1) НІМ, виявляючи точку зору персонажа зі збереженням авторської оцінки, може виступати як засіб «показати духовний розвиток героя» й «виявити сутність його характеру»; 2) НІМ, передаючи оцінку автора, може виступати як «сюжетно-композиційний засіб для виділення головних думок в творі»; 3) НІМ при оформленні зіткнень точок зору автора та героя може виступати як засіб створення певних смислових чи стилістичних ефектів, таких як а) розмовність стилю, б) жива й легка оповідь для дітей, в) гумористичне чи сатиричне забарвлення стилю оповіді, г) історична чи історико-літературна стилізація [11, с. 224]. Для нашого дослідження суттєвими є *функція стилізації* історико-літературної природи, до якої вдається Гессе в романі «Гра в бісер», а також функції першого та другого типів, проявлені в творах «Паломництво...» та «Сіддхартха». Зважаючи на той факт, що у повістях «Паломництво...» та «Сіддхартха» наратор дієгетичного типу, а в романі «Гра в бісер» – недієгетичний, форми мовлення персонажів та наратора суттєво різняться. Опускаючи, за браком місця, масив літературознавчих фактів аналізу цих творів, ми стверджуємо, що роман «Гра в бісер» є своєрідною еволюцією не лише особистості Гессе, а й Гессе-письменника: адже перехід до більш складної та багаторівневої наративної структури відобразив й деякі зміни в ідіостилі письменника, а отже вимагає від перекладачів більш ретельної уваги до відтворення текстотворчих стратегій автора, оскільки ці твори становлять нерозривну образно=філософську єдність.

Формулюючи попередні висновки, ми бачимо, що в наведених прикладах, як і в значному масиві перекладних текстів, які неможливо викласти в форматі розвідки, перекладачам вдалося повністю зберегти філософську риторичну письменника. Таким чином, максимально досягнуто прагматичну та імпресивну еквівалентність.

У перспективі ця розвідка може бути використана з навчально-методичною метою на практичних заняттях з практики художнього перекладу.

Література:

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М. : Издательство «Советская Энциклопедия», 1969. – 608 с.
2. Кусько Е. Я. Несобственно-прямая речь в современной немецкой литературе: Дисс. ... д.филол.н. / Е. Я. Кусько. – Львов : ЛГУ, 1976. – 347 с.
3. Кухаренко В. А. Интерпретация текста [Текст] / В. А. Кухаренко. – М. : Просвещение, 1988. – 192 с.
4. Москальская О. И. Грамматика текста / О. И. Москальская. – М. : Высшая школа, 1981. – 183 с.
5. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Я. И. Рецкер. – М. : Международные отношения, 1974. – 216 с.
6. Сенічева О. А. Засоби вираження внутрішнього мовлення в художньому тексті: дис. кандидата філол. наук: 12.02.15 / Ольга Анатоліївна Сенічева. – Донецьк, 2005. – 198 с.
7. Солганик Г. Я. Стилистика текста / Г. Я. Солганик. – М. : Флинта, 2001. – 253 с.
8. Соссюр Ф. де. Курс общей лингвистики / пер. с фр.; под ред. и с прим. Р. И. Шор. – 3-е изд., стереотип. – М. : КомКнига, 2006. – 256 с.
9. Чумаков Г. М. Чужая речь как лингвистическая категория и проблемы грамматики, лексикологии, стилистики : автореф. дисс. ... д.филол.н. / Г. М. Чумаков. – Днепропетровск : ДГУ, 1977. – 47 с.
10. Н. А. Фененко. – Воронеж : ВГУ, 2001. – 140 с.
11. Шмид В. Наратология / В. Шмид. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Языки славянской культуры, 2008. – 304 с.
12. Ярмоленко Г. Г. Анализ художественного прозаического текста как системы типов изложения / Г. Г. Ярмоленко // Ученые записки Таврического Национального ун-та. – Т. 19 (58). – № 4. – Симферополь, 2006. – С. 308–312.
13. Banfield A. Unspeakable Sentences: Narration and Representation in the Language of Fiction / A. Banfield. – London : Routledge & Kegan Paul, 1982. – 340 p.
14. Galperin I. R. Stylistics / I. R. Galperin. – М. : Higher School, 1977. – 332 p.
15. Manfred J. Expandable Ladders and Widening Horizons: On the Methodological and Practical Impact of Monika Fludernik's The Fictions of Language and the Languages of Fiction: the Linguistic Representation of Speech and Consciousness. – 1994. – [Електронний ресурс] режим доступу : URL: <http://www.uni-koeln.de/~ame02/jahn94c.htm>
16. Redeker, G. Voices in Journalistic Discourse, 1995 // Invited plenary talk at the Fourth International Cognitive Linguistics Conference, Albuquerque, NM, July 16–21, 1995.

Ілюстративний матеріал:

17. Гессе Г. Сіддхартха: Повість; Степовий вовк: роман. / Пер. з нім. Олекса Логвиненко. – К. : Молодь, 1992. – 256 с.
18. Гессе Г. Паломничество в страну Востока (пер. С. Аверничева). – [Електронний ресурс] режим доступу : lib.meta.ua
19. Гессе Г. Сиддхартха. Перевод: Б. Д. Прозоровская. – Изд. : «Библиотека Флорентия Павленкова», Биографическая серия, т.3, «Будда Шакьямуни. Конфуций. Мухаммед. Франциск Ассизский: Биограф. Повествования» Челябинск «Урал LTD», 1997г. OCR: Окагьева Анна – [Електронний ресурс] режим доступу : <http://lib.meta.ua/>
20. Hesse H. Siddhartha. – [Електронний ресурс] режим доступу : www.franklang.ru
21. Hesse H. Die Morgenlandfahrt. – [Електронний ресурс] режим доступу : <http://librius.net>